

УРОК 3 – LECIONO 3

Грамматика – Gramatiko

– **u** – окончание глаголов во всех формах в повелительном наклонении: **Defendu** knabinojn! Защищай(те) девочек! **Ne estu** stulta! Не будь(те) глупым! **Havu** multajn geamikojn! Имей(те) многих друзей! **Legu** historion atente! Читай(те) историю внимательно!

– **ek** – приставка, обозначающая начало действия или моментальное действие: **Mi ekvolis** legi. Я захотел(а) читать. **Subite** sinjoro **ekstaras**. Внезапно господин встает. **Hundo ekbojas**. Собака начинает лаять.

– **il** – суффикс, обозначающий «средство», «орудие», «инструмент»: **barilo** – забор; **lernilo** – учебник, учебное пособие; **kuracilo** – любое средство для лечения; **montrilo** – стрелка, указатель.

– **on** – суффикс, образующий дробные числительные от количественных: **duono** – одна вторая, половина: **Duono** de la salono estis malplena. Половина салона была пустая.

triono – одна треть: **Pro la gripo mankas triono** de la klaso. Из-за гриппа отсутствует треть класса.

$3/4$ **tri kvaronoj** – три четверти: **Unu minus tri kvaronoj** estas unu kvarono. Один минус три четвёртых равно одной четвёртой. $1/100$ – **unu centono**. Одна сотая.

– **obl** – суффикс, образующие кратные числительные: **triobla** – тройной: **La atleta faris trioblan** salton. Атлет выполнил тройной прыжок.

duoble – вдвойне: **Duoble** agrable labori kune. Вдвойне приятно работать вместе.

$4 \times 3 = 12$ **Kvaroble** tri estas dekdu. Четыре умножить на три – двенадцать.

– **op** – суффикс, образующий собирательные числительные: **trio** – трое, трио, тройка: **La trio** kantas profesie. Трио поёт профессионально.

kvarope – вчетвером: **Knabinoj loĝis en la ĉambro kvarope**. Девочки жили в комнате вчетвером.

duope – вдвоём: **Ni sidas duope** sur la teraso. Мы сидим вдвоём на террасе.

deklino – склонение слов по падежам:

1) подлежащее в предложении всегда стоит в именительном падеже: **Junulo bone gitarludas**. Юноша хорошо играет на гитаре. **Ni parolas mallaŭte**. Мы тихо разговариваем.

Именительный падеж употребляется также после предлога: **Sur la tabulo instruistino skribas**. На доске учительница пишет. **Mi legas pri bestoj**. Я читаю о животных. **Nun homoj loĝas en multetaĝaj domoj**. Теперь люди живут в многоэтажных домах.

Иногда после предлога употребляется винительный падеж, но это объясняется другими причинами.

2) значение родительного падежа выражается предлогом **de**, который на русский язык не переводится или переводится иногда как «от». *Li estas studento de universitato.* Он – студент университета. *Sur muro de la klaso pendas portreto de matematikisto.* На стене класса висит портрет математика.

3) значение дательного падежа выражается предлогом **al**, который на русский язык не переводится или переводится как предлог «к». *Ŝi rakontas historion al gelernantoj.* Она рассказывает историю ученикам. *Marko skribas al la kuzino.* Марк пишет двоюродной сестре. *Ili iras al domo.* Они идут к дому.

4) значение винительного падежа выражается окончанием **-n** (см. Урок 1) и а) указывает, что слово в предложении является прямым дополнением: *Mi aŭskultas vin.* Я слушаю вас. *Li salutas amikojn.* Он приветствует друзей.

б) указывает направление движения к цели Предлоги **al-** и **en-** при слове в винительном падеже могут опускаться. Употребляющееся в этом значении наречие, приобретает также окончание **-n**: *Klajd kuras en parkon.* = *Klajd enkuras parkon.* = *Klajd kuras parkon.* Клайд бежит в парк. *Anna iras al hejmo.* = *Anna aliras hejmon.* = *Anna iras hejmen.* Анна идёт домой.

в) употребляется после некоторых предлогов (*en, sur, sub, inter, antaŭ, post, ĉe*), если они обозначают направление движения к цели: *Kato saltis sur tablon.* Кот прыгнул на стол. *Muso kuris sub plankon.* Мышь убежала под пол.

г) употребляется в конструкциях, выражающих меру веса, меру расстояния и меру стоимости: *Multkolora tapiŝo kostas mil rublojn.* Разноцветный ковёр стоит тысячу рублей. *Turistoj marŝis tri kilometrojn.* Туристы прошли три километра. *Mi dormis ok horojn.* Я спал(а) восемь часов. *Ŝi lernis en Universitato kvin jarojn.* Она училась в университете пять лет. *Li pezas sesdek kilogramojn.* Он весит шестьдесят килограммов.

д) заменяет иногда предлоги: *Inĝeniero ricevis diplomon la trian de junio* (= *en la tria de junio*). Инженер получил диплом третьего июня. *Mi rimarkis ĝin dek minutojn pli malfrue* (= *je dek minutoj pli malfrue*). Я его заметил(а) десятью минутами позднее. *Geknaboj ludis unu horon* (= *dum unu horo*). Ребята играли один час.

Другие случаи употребления винительного падежа могут быть рассмотрены при дальнейшем изучении языка.

5) значение творительного падежа русского языка в эсперанто передается именительным падежом без предлога (в именной части составного сказуемого), а также с помощью предлога **per** : *Ŝi imagas lin saĝa.* Она представляет его умным. *Koncerto faris min gaja.* Концерт развеселил меня. **Per** Esperanto – al amikeco kaj raso. Через (при помощи) Эсперанто – к дружбе и миру. *Ni skribas per kraĵonoj.* Мы пишем карандашами.

б) значение предложного падежа выражается различными предлогами: *apud klaso* – около класса, *en loĝejo* – в квартире, *sur tabulo* – на доске, *ĉe pordo* – у двери, *sub lito* – под кроватью. *Ĉe tablo sidis gepatroj.* За столом сидели родители. *En nia loĝejo estas nova ŝranko.* В нашем доме (квартире) есть новый шкаф.

Задания – Taskoj

I. Прочитайте текст «En kaj apud la klaso». Назовите русский эквивалент следующих слов с интернациональными корнями: klaso, ĉifrogramo, radio, miliono, kapitano.

En kaj apud la klaso

Ĉifrogramo:

$$\begin{aligned} 2 + 1 &= 3; & 1 - 1 &= 0; & 2 \times 2 &= 4; \\ 1000 \times 1000 &= 1\,000\,000; \\ 1000\,000 : 2 &= 500\,000. \end{aligned}$$

Krim estas en lernejo. Li staras malantaŭ la pordo de la klaso. Li ricevis la ĉifrogramon de la sultano per radio. La radio estas en lia orelo. Krim deĉifras: «Urĝe ŝtelu la mamuton! Mi volas la mamuton! Mi donos unu milionon. Por vi kaj por via kato!»

En la hela klaso estas dudek kvar gelernantoj kaj unu instruistino. Kiu estas instruistino? Ŝi estas Anna. Ŝi staras ĉe la tabulo kaj montras per montrilo. Sur la tabulo pendas granda bildo. En la bildo estas la mamutido. Anna rakontas pri Miĉjo:

– Geknaboj, vi vidas la beston, kiu tre similas al elefanto. Ĝi havas fortan korpon, grandan kapon kaj kvar fortajn piedojn. Ĝiaj du oreloj estas tre grandaj, sed la du okuloj estas malgrandaj. Anstataŭ nazo ĝi havas longan rostron...

Trans la pordo Krim atente skribas: «... kvar piedoj, unu rostro...». Anna rakontas plu:

La patro de Lena estas maristo, kapitano. Li trovis Miĉjon en glacio. Verŝajne la mamutido dormis, kiam glacio kovris ĝin. La patrino de Marko estas bestkuracisto. Ŝi donis novan vivon al Miĉjo. Nun ĝin esploras sciencistoj...

Krim diras: «Nun mi scias ĉion. Mi bezonas nur la planon».

Sonas sonorilo. La pordo frapas la nazon de Krim. Nun lia nazo estas granda kaj ruĝa. Li eksaltas, lia kato ekkrias: «Miaŭ!»

sonorilo

II. Найдите в тексте и прочитайте отрывки:

1) которые вам кажутся смешными; 2) которые рассказывают о содержании шифrogramмы; 3) в которых рассказывается о том, как был найден мамонтёнок.

III. Расположите нижеследующие пункты плана в порядке соответствующем последовательности изложения информации в тексте.

La nova vivo de Miĉjo. La bildo pri mamutido. La ĉifrogramo de la sultano. Krim atente skribas. Granda kaj ruĝa nazo de Krim. Anna staras ĉe la tabulo. La malkovro de patro de Lena.

IV. Ответьте на вопросы.

Kie estas Krim? Kion li ricevis de la sultano? Kio estas en la ĉifrogramo? Kiom da gelernantoj estas en la klaso? Kion faras Anna en la klaso? Kian aspekton havas la mamutido? Kion atente skribas Krim trans la pordo? Kio estas la patro de Lena? Kie li trovis Miĉjon? Kiu donis la novan vivon al Miĉjo? Kiun planon bezonas Krim? Kial nazo de Krim estas granda kaj ruĝa? Kion Krim kaj lia kato faras post la frapo?

V. Ответьте письменно на вопрос «Kian aspekton havas mamutido?»

VI. Назовите нескольких животных и устно охарактеризуйте их.

Пример: Kato. La kato estas besto. Ĝi estas dombesto kaj loĝas en la domo. La kato estas malgranda. Ĝi estas griza. La kato havas nigran nazon, du malgrandajn orelojn, verdajn okulojn kaj simpatian voston. Ĝi havas kvar piedojn. La kato estas ruza, sed ne kuraĝa. Ĝi ŝatas sidi ĉe la fenestro kaj rigardi trans ĝin. La kato vidas hundon kaj krias «miaŭ».

VII. Прочитайте и переведите стихотворения польских авторов Зофии и Эсперантины Мирских (Z. kaj E. Mirska). Выучите одно из них.

Koko

Koko laŭte kokerikas,
Per la beko grajnojn pikas
Bela estas ĝia vesto:
Rufaj plumoj, ruĝa kresto.

Kato

Miaŭ, miaŭ – ripetas kato
Miaŭ, miaŭ – pro la malsato.
Miaŭ, miaŭ – plenumu peton;
Miaŭ, miaŭ – donu lakteton.

Elefanto

Estas elefanto
Ververa giganto
Ĝi arbustojn tretas,
Per rostro trumpetetas.

VIII. Закончите предложения.

Granda portreto pendas (kie?). Gelernantoj aŭskultas instruistinojn (kiel?). Koko havas belan (kion?). Ĉe la fenestro staras (kiu?). Kato miaŭas (pro kio?). Elefanto trumpetas (per kio?). Nia grupo estas (kia?).

IX. Прочитайте следующие предложения и переведите их. Обратите внимание на употребление суффиксов.

La tri**oblo** de tri estas naŭ. Tri**oble** tri estas naŭ. 40 estas la du**oblo** de 20.
La tri**ono** de naŭ estas tri. 10 estas la de**ono** de 100. 1/2 estas du**ono**.
Ni ekskursas kvin**ope**. La ok**opa** grupo estas en la parko. La tri**opo** kantas bele.

X. Составьте предложения:

а) с суффиксом - **obl** -.

	geklubanoj	5 + iĝis
	gastoj	3 + iĝis
La nombro de	turistoj	mult + iĝis
	aktoroj	2 + iĝis
	studentoj	10 + iĝis

б) с суффиксом - **ope** -.

	futbalon	6 ope
	tenison	2 ope
Oni ludas	ŝakon	11 ope
	volejbalon	4 ope
	kartojn	2 ope aŭ 4 ope

в) с суффиксом - **on** -.

	$\frac{1}{4}$ de 60 = ?
	$\frac{3}{4}$ de 80 = ?
Kiom estos	$\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = ?$
	$\frac{1}{3} + \frac{1}{3} = ?$
	$\frac{2}{6} + \frac{1}{6} = ?$

XI. Вставьте в предложения подходящие по смыслу суффиксы: -on-, -obl-, -ope-.

Du__o de niaj klasanoj estas knaboj. Tri__e ni krias pli laŭte, ol sonas lerneja sonorilo. Nun estas kvar__o antaŭ la 12a horo. Mi kvar__igis la pomon. La sportisto faris du__an salton. Nia grupo tri__iĝis. Kune ni estas tri__e pli fortaj. Ni sidas du__e ĉe la kameno. Ŝi havas du__fraton.

XII. Переведите, используя изученную лексику. Обращайте внимание на время и наклонение глагола.

Собака хорошо охраняет дом. Молодые люди служат в армии. Я закрыла окно. Не рассказывайте глупых историй! Был теплый вечер. Красивый ковер висит на стене. Учитель показывает картинку. Будьте внимательны! Отец сидел у камина. Вероятно, вы заметили странную картинку у камина. Мать Марии - врач. У кого четыре ноги? В году - 12 месяцев. Где вы нашли моего кота? Когда вы ходили в парк? Не говорите плохо об этом человеке! Мы живем в XXI веке. В России живут 147 миллионов человек.

XIII. Расшифруйте и запишите послание (каждой цифре соответствует одна буква):

16-6-21-18-25

6-22-20-6-21-1-18-24-19-18

5-12-16-12-8-6-18-24-6 !

XIV. Прочитайте отрывок из книги "La verda koro" венгерского писателя Юлия Баги (Julio Baghy).

1. Обратите внимание на перевод следующих слов:

demando – вопрос
instruisto – учитель
hungaro – венгр
koro – сердце

kompreni – понимать
lerni – учить
militkaptito – военнопленный
montri – показывать

popolo – народ
respondi – отвечать
tuŝi – касаться
verda – зеленый

La verda koro

La lernoĉambro en siberia Popola Domo. Sur la muroj estas instruaj bildoj. Ili montras objektojn, florojn, bestojn, homojn. La instruisto estas soldato, sed ne en uniformo. Li estas hungaro kaj militkaptito. Li iras en la ĉambro, montras la bildojn, tuŝas la objektojn. Li instruas. La lernantoj kaj lernantinoj komprenas lin.

– Sinjoroj kaj sinjorinoj, ni parolas en Esperanto. Kio ĝi estas? Ĉu ĝi estas politiko? Ne! Ĉu ĝi estas religio? Ne! Ĝi estas kulturo? Ĉu vi komprenas?

La instruisto demandas, la lernantoj kaj lernantinoj respondas.

– Jes, ni komprenas.

Li instruisto iras en la ĉambro kal li faras demandojn. La lernantoj kaj lernantinoj faras bonajn respondajn frazojn... .

domo en Siberio

2. Ответьте на вопросы.

Kie okazas la leciono? Pri kio estas leciono? Kio estas sur la muroj? Kion montras la bildoj? Kio estas instruisto? Kion li faras en la lernoĉambro? Kio estas Esperanto? Kion faras gelernantoj? Ĉu ili komprenas la instruiston? Kiajn frazojn faras la lernantoj kaj la lernantinoj?

3. Сопоставьте уроки, описанные в рассказах М.Бронштейна и Ю.Баги.

В чём их различия? Используйте опорные слова: klaso – lernoĉambro, tabulo - muro, instruistino - instruisto, gelernantoj - gesinjoroj, pri Miĉjo - pri Esperanto.

XV. Прочитайте и выучите пословицы. Найдите их русский эквивалент.

Kia patrino, tia filino.

Kia estas via laboro, tia estas via valoro.

Kun kiu vi festas, tia vi estas.

Ключи к заданиям – Ŝlosiloj al la taskoj

Задание II – Tasko II

La ĉifrogramo de la sultano. Anna staras ĉe la tabulo. La bildo pri mamutido. La malkovro de patro de Lena. La nova vivo de Miĉjo. Krim atente skribas. Granda kaj ruĝa nazo de Krim.

Задание X – Tasko X

Duono de niaj klasanoj estas knaboj. Triope ni krias pli laŭte, ol sonas lerneja sonorilo. Nun estas kvarono antaŭ la 12a horo. Mi kvaronigis la pomon. La sportisto faris duoblan salton. Nia grupo triobliĝis. Kune ni estas trioble pli fortaj. Ni sidas duope ĉe la kameno. Ŝi havas duonfraton.

Задание XII – Tasko XII

Lernu Esperanton diligente!